

Juhend investorile

Mis on ESMA?

ESMA on Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve ingliskeelse nimetuse akronüüm. ESMA on Euroopa Liidu sõltumatu reguleeriv asutus, mis asub Pariisis.

Üks ESMA eesmärk on tugevdada finantssektoris investorite kaitset.

ESMA seisab hea finantssektori suhtes kohaldatavate eeskirjade nõuetekohase rakendamise eest kogu Euroopa Liidus.

Tegevuse eesmärk on suurendada tarbijate usaldust finantssüsteemi kui terviku vastu ja kaitsta paremini finantsteenuste kasutajaid.

Miks ESMA annab välja käesoleva juhendi?

Ehkki Euroopas on võetud investorite kaitsmiseks vastu õigusakte, on investorite aitamine harivate algatuste abil nagu käesolev, teavitamise eesmärgil koostatud juhend, oluline samm selle poole, et aidata investoritel ise oma huve kaitsta.

Juhend on mõeldud tarbijatele, kes on investeerinud või kavatsesid investeerida finantstoodetesse.

Olenemata teie kavandatava investeeringu suuruselt on tähtis, et teaksite olemasolevaid investeerimisvõimalusi. Pakutavaid investeerimisteenuseid ja -tooteid on erinevaid ja neid on palju. Seetõttu on oluline mõista ja kaaluda riske ning kasu, mis kaasnevad eri investeerimisteenuste ja -toodete valimisega.

Tähtis on, et mõistaksite oma õigusi. Samuti on oluline, et mõistaksite, missugust teavet võidakse teilt nõuda või tuleb teile pakkuda sõltuvalt teie valitud investeerimisteenusest või -tootest.

Juhendi eesmärk on anda teile investeerimise kohta praktilist teavet. Olemasolevad õigusaktid pakuvad tarbijatele mõningast kaitset, ent selleks, et teha teadlikke valikuid, tuleb investeerimisprotsessis ka ise aktiivselt osaleda.

Milliseid investeerimisteenuseid pakutakse?

Investeerimisel peaksite mõtlema, millist ja kui suurt toetust te investeerimisühingult või investeerimisteenuse pakkujalt soovite, et saaksite keskenduda valiku tegemisel vaid nendele ühingutele, kes saavad aidata Teil oma vajadused rahuldada.

Selge arusaam sellest, millist teenust vajate, aitab vältida olukorda, kus teil tuleb maksta millegi eest, mida te tegelikult ei vaja, või olukorda kus valite ühingu, mis ei suuda pakuda teile teenust, mida vajate.

Pakutavad investeerimisteenused on järgmised.

Investeerimisnõustamine. Teile antakse toodete kohta isiklikke soovitusi. Teenus sobib kõige paremini investeerijatele, kes tahavad teha oma investeerimisotsused ise, ent soovivad ka finantsnõustajate soovitusi ja nõuandeid.

Investeerimine (või kauplemine) ilma investeerimisnõustamiseta. Investeerimisühing võtab vastu ja edastab või täidab teie korraldused toodete ostmiseks või müümiseks, andmata sealjuures nõu. Teenus sobib tavaliselt kõige paremini suuremate kogemustega või enesekindlamatele investoritele, kes suudavad ise koguda ja hinnata tooteid käsitlevat teavet ning on võimelised tegema investeerimisotsuseid teiste abita. Sellist teenust pakutakse üha sagedamini interneti vahendusel.

Portfellihooldus. Teie investeeringuid haldab teie eest investeerimisühing ning te usaldate ühingu otsuseid ja valikuid. Investeerimisühing ei võta teiega ühendust iga kord, kui ta teeb teie nimel mõne investeeringu. Sellegipoolest peab investeerimisühing andma teile korrapäraselt aru teie nimel sooritatud toimingutest. Teenus sobib kõige paremini investoritele, kes on nõus delegerima investeerimisvalikute tegemise teistele.

Milliseid küsimusi teile esitatakse, kui soovite investeerimisnõustamist või portfellihooldusteenust?

Kui olete otsustanud küsida investeerimisnõustamist või olete valinud portfellihoolduse, sõltute investeerimisühingust rohkem kui ise tehinguid tehes. Seetõttu peate olema veendunud, et investeerimisühing mõistab teie vajadusi ja riskitaluvust, et ta saaks soovitada või osta ja müüa teile õiget toodet.

Teile sobivate toodete soovitamiseks ja valimiseks on tähtis, et investeerimisühing saaks teilt täielikku ja täpset teavet. Investeerimisühingule õige, ajakohase ja täieliku teabe andmine on teie enda parimates huvides. Samuti peaksite hoidma ühingut kursis kõikide oluliste muudatustega oma olukorras. Investeerimisühingul on kohustus tagada teie esitatud teabe konfidentsiaalsus.

Investeeringisühing peab esitama teile erinevaid küsimusi investeermisteenuste ja toodete teile **sobivuse hindamise** raames. Küsimustes keskendutakse teie investeerimiseesmärkidele, teie finantsolukorrale ning teie investeerimisalastele teadmistele ja kogemustele. Investeeringisühing kohandab oma soovitusi vastavalt teie vastustele.

Teie investeerimiseesmärgid. Küsimused teie investeerimiseesmärkide kohta võivad hõlmata järgmist:

- investeeringu eesmärk. Selleks võib olla näiteks investeerimine sissetuleku teenimiseks (regulaarsed maksed nagu dividendid või intressid) või kapitali suurendamiseks (kapitali väärtuse suurenemine investeerimistähtaja möödudes) või kapitali kindlustamiseks. See teave on seotud ka teie riskivalmiduse ja profiiliga;
- investeeringu maht;
- aeg, mille jooksul te soovite investeeringut hoida. See teave on eriti tähtis juhul, kui ostetakse tooteid, mille müümine enne lepingujärgset tähtaega võib osutuda keeruliseks või kulukaks. Teave on oluline ka seoses teatud investeeringute maksustamisega (maksustamine võib olla näiteks seotud toote säilitamise perioodiga);
- Teie riskivalmidus ja profiil. Investeeringisühingule on oluline teada, kas soovite võetavaid riske piirata või olete nõus suurema riskiga, mille puhul kasumiväljavaated on suuremad, ent on ka võimalik kapitalikaotus.

Teie finantsolukord. Teavet teie finantsolukorra kohta võidakse koguda küsimustega, mis on seotud teie sissetuleku, varade, võlgade ja muude rahaliste kohustustega. Seetõttu võidakse teile esitatavates küsimustes käsitleda järgmist:

- ülevaade varadest (nt pangas hoitav raha, omand või teised investeeringud).

Investeeringisühing peaks koguma vajaduse korral teavet ka varaga seotud tingimuste, juurdepääsu, laenude, tagatiste ja muude piirangute kohta;

- ülevaade kohustistest ja regulaarsetest rahalistest kohustustest (nt rent, õppemaks, elukindlustusmaksed);
- regulaarse sissetuleku ja kogusissetuleku suurus, kas seda teenitakse alaliselt või ajutiselt ning selle sissetuleku allikas (nt palk, pension, investeerimistulu, rendilaekumised jne);
- tervise edendamisega seotud plaanid;
- pensionikorraldusega seotud plaanid;
- olukord tööl;
- perekonnaseis;
- kodune olukord (nt lapse sünd või laste jõudmine ülikooliikka võib mõjutada teie finantsolukorda).

Teie teadmised ja kogemused. Teavet teie teadmiste ja kogemuste kohta finantsturgude ja -toodete valdkonnas võidakse koguda küsimustega, milles käsitletakse järgmist:

- teile tuttavad investeerimisteenuste, tehingute ja toodete liigid;
- teie varasemate tehingute laad, maht ja sagedus;
- teie haridustase;
- teie amet või varasemad ametid.

Need loetelud ei ole lõplikud. Teilt võidakse küsida ka muud teavet. Investeeringusuhingute kohustus koguda teilt teavet on ette nähtud seadusega. Kogutava teabe maht on erinev. See, sõltub kliendist, pakutava teenuse laadist ja mahust ning toote või kavandatava tehingu liigist, kusjuures arvesse võetakse ka nende keerukust ja kaasnevaid riske.

Pidage meeles, et investeeringusuhingule oma olukorrast ja eesmärkidest võimalikult täieliku ülevaate andmine on teie enda parimates huvides. Teabe andmisega tagate investeeringusuhingule võimaluse esitada teile võimalikult hästi sobivaid soovitusi. Teie isikuandmed ja eraelu puutumatus on kaitstud andmekaitseseadustega.

Kui investeeringusuhingut või portfellihooldust pakkuv investeeringusühing ei saa teenuste osutamise sobivuse hindamiseks vajalikku teavet, ei saa ta esitada teile soovitusi ega teha teie nimel otsuseid. Piiratud või väära teabe esitamine mõjutab teenuse laadi, mida investeeringusuhingul on lubatud teile pakkuda.

Milliseid küsimusi teile esitatakse, kui te ei soovi investeeringusuhingut?

Kui te soovite teha tehinguid ilma, et investeeringusühing annaks teile investeeringusuhingut või pakuks portfellihooldust, peab ühing kindlaks tegema, kas toode on teile **asjakohane**. Te peaksite mõistma selle teenuse laadi ja sellega kaasnevaid riske.

Investeeringusuhingul tuleb esitada teile küsimusi teie teadmiste ja kogemuste kohta, mis on seotud konkreetse investeeringuga, et hinnata, kas toode on teile asjakohane. Teile esitavad küsimused hõlmavad järgmist:

- teie tuttavad teenuste ja toodete liigid;
- teie varasemate tehingute iseloom, maht ja sagedus;
- teie haridustase;
- teie amet või varasemad ametid.

Küsimuste põhieesmärk on kindlaks teha, kas teil on vajalikud teadmised ja kogemused, et mõista konkreetse investeeringuga kaasnevaid riske.

Alles siis kui investeeringusühing jõuab järeldusele, et teil on investeeringuga seotud riskide mõistmiseks vajalikud teadmised ja kogemused, võib ühing alustada teie valitud tehingu tegemist.

Investeeringusühing võib teid ka hoiatada, et ei pea kavandatavat tehingut teile sobivaks või et esitatavast teabest ei piisa tehingu asjakohasuse hindamiseks. Kui te siiski nõuate tehingu tegemist, tehakse seda teie omal riskil.

Missuguseid küsimusi esitada endale ja investeerimisühingule?

Enne investeringuid käsitlevate otsuste tegemist (nii investeerimisnõustamise toel kui ka iseseisvalt) on tähtis esitada küsimusi. Ärge peljake. Pidage meeles, et see on teie raha.

Investeerimisühing peab andma teile teavet selle kohta, kes ühingu tegevust reguleerib ja milliseid teenuseid on ühingul lubatud pakkuda. Teabe eesmärk on aidata teil mõista ühingu teenuste laadi, pakutavate toodete liike ja kaasnevaid riske. Ärge kõhelge antud teavet kontrollimast. Kui teile jääb miski segaseks või te ei saa millestki aru või kui teil on tunne, et vajate lisateavet, esitage täiendavaid küsimusi.

Esitage küsimusi, mis aitavad teil mõista tooteid ja nendega kaasnevaid riske

Kuna te teete oma investeerimisotsused ise, peate olema veendunud, et mõistate eri liiki investeringute eeliseid ja puuduseid ning riske. Teile antakse teavet, milles selgitatakse toodete laadi, kaasnevaid riske ja hinda. Näiteks tootega seotud riskide kirjeldust ja teavet selle kohta, kas toote hind/väärtus võib kõikuda. Teabe hulk sõltub toote liigist, keerukusest ja riskiprofiilist.

Pidage meeles, et mingi risk kaasneb iga investeringuga: suuremate riskide võtmisega suureneb tõenäosus, et võite kaotada osaliselt või täielikult oma algse investeringu. Oluline on mõista, missugused on teie investeerimisvõimalused ja kuhu eri liiki investeringute puhul teie raha paigutatakse. Riskid ja võimalik tulu on eri investeringute puhul väga erinevad.

Küsi tasude, kulude ja hindade kohta

Investeerimisnõustamist ja portfellihooldusteenust ei pakuta tasuta. Kui palute nõustamis- või portfellihooldusteenust, küsi investeerimisühingult, kui palju tuleb selle eest maksta alguses ja kui palju tulevikus.

Tähtis on mõista, kuidas investeerimisühingule teenuste eest tasutakse. Paluge tasustamist selgitada. Näiteks uurige, kas investeerimisühing saab teenus- või vahendustasu või muud tulu teile pakutavate investeerimistoodete vahendamise eest. Teave tasustamise kohta aitab hinnata, kui sõltumatu on investeerimisühing investeerimissoovituste esitamisel või teie nimel investeerimisel.

- Hinnad ja tasud on eri toodete puhul erinevad. Mõne toote, näiteks aktsiate ja võlakirjade puhul on tõenäoline, et teilt küsitakse toote ostmisel või müümisel ühekordset vahendustasu.
- Teise toote, näiteks investeerimisfondide puhul nõutakse tasu teataval ajal, sõltuvalt teie sooritatavatest tehingutest osakutega, ja mõnda tasu pidevalt (haldustasu). Tasusid kirjeldatakse üksikasjalikult iga fondi prospektis, millega peaksite enne investeerimist tutvuma.
- Lisaks kaasneb enamiku investeerimistoodete hoidmisega investeerimisühingus tõenäoliselt mõni tasu, mida nimetatakse hooldustasudeks. Need maksate teie.

Küsi teavet investeerimisühingu kohta

Investeerimisühingutel peab olema teenuste pakumiseks tegevusluba. Kui investeerimisühingul vastav tegevusluba puudub, ei tohi nad investeerimisteenuseid ja -tegevust osutada.

Kontrollige veebisaidilt <http://www.esma.europa.eu/page/Investment-Firms> või investeerimisühingu tegevust reguleeriva riikliku järelevalveasutuse veebisaidilt alati, kas investeerimisühingul on tegevusluba teie koduriigis tegutsemiseks olemas.

Teave portfelliholduse kohta

Kui te olete palunud investeerimisühingul hallata enda nimel investeeringuid (portfelliholdus), peaksite saama teavet haldamise eesmärkide ja kaasnevate riskide suuruse ning investeerimistoodete või tehingute kohta mida võib teie portfelli lisada. Samuti teie investeeringute hindamismeetodi ja hindamise sageduse kohta. Peaksite küsima, kuidas arvutakse teie portfelli tootlust.

Küsi oma investeeringute arengu kohta

Küsi teavet selle kohta, kui sageli esitatakse teile investeerimisaruanne ja mida aruanne sisaldab. Aruannete saamisel võimaldab see teil neid paremini mõista. Investeerimisühingu teenuste või toodete kasutamise käigus küsi alati värsket teavet oma investeeringutega teenitud tulu kohta. Kaaluge või isegi arutage investeerimisühinguga, kas see vastab teie lootustele ja eesmärkidele. Uurige, kas need investeeringud on nii tulusad nagu teile väideti.

Küsi investeerimisühingu tehingute täitmise poliitika kohta

Investeerimisühingult nõutakse, et ta saavutaks toodete ostmisel või müümisel teie jaoks parima tulemuse. Investeerimisühingu tehingute täitmise poliitika sisaldab teavet selle kohta, kuidas ja kus ühing tehingukorraldusi täidab ning millised tegurid mõjutavad täitmiskoha valikut.

Küsi, milline on investeerimisühingu poliitika seoses huvide konfliktidega

Investeerimisühingud peavad tegutsema teie parimates huvides. Selleks peab neil olema kehtestatud tõhus kord, et vältida konflikte, mis kahjustavad teie huve.

Muu teave

Enne investeerimist peaksite olema teadlik sammudest, mis tuleb astuda juhul, kui tekib vajadus esitada investeerimisühingu kohta kaebus või taotleda hüvitist.

Investeeringute tagamise skeemide (või kaebuste esitamise mehhanismide) loetelu on kättesaadav ka ESMA veebisaidil (<http://www.esma.europa.eu/content/Welcome-Investor-Corner>) ja FIN-NET võrgustiku veebisaidil (http://ec.europa.eu/internal_market/fin-net/index_en.htm).

Pidage meeles, et investeerimisühing on seadusega kohustatud esitama vaid sellist teavet, mis on õige ja selge ning ei ole eksitav. Esitatav teave ei tohi moonutada, vähendada või muuta arusaamatuks tähtsaid dokumente, aruandeid või hoiatusi. Kui te ei saa esitatud teabest aru, küsi lisateavet.

Tehke märkmeid kõikide investeerimisühinguga peetavate arutelude ning kõikide küsimuste ja vastuste kohta. Pange kirja ka oma otsused. Kui miski läheb viltu ja te esitate kaebuse, võivad teie märkmed aidata öeldut taastada.

Järeldus

Iga investor alustab kõige olulisemast. Enne kui otsustate, kuidas oma raha investeerida, peate kindlaks tegema oma peamised finantsvajadused ja -eesmärgid. Aidake oma investeerimisühingul mõista, millesse soovite investeerida, milline on teie finantsolukord ning kogemused ja teadmised finantstoodete ja -turgude kohta.

Tähtis on viia end kurssi oma võimaluste ja õigustega olenemata sellest, kui palju või kui vähe raha teil on. Pidage meeles: kui kahtlete, siis küsi.